

Kas töötasuootus määrab saadava palga suuruse? Soovitud ja makstud palga sooline lõhe

Jaanika Meriküll

Tartu Ülikool

Eesti Pank

Pille Mõtsmees

Tartu Ülikool

26.01.2016, Tallinn

Motivatsioon ja eesmärk

- Eestis on Euroopa Liidu
  - suurimaid soolisi palgalõhesid (*unconditional gap*), nt structure of earnings survey 2013 (baas mehed): EE 28%, LV 12%, LT 13%
  - suurim selgitamata sooline palgalõhe (baas mehed): EE 30%, LV 16%, LT 18% (Christofides *et al.*, 2013)
    - Selgitamata lõhe (*conditional gap*) ehk lõhe, mida ei suuda selgitada tunnused nagu haridus, töökogemus jne.
- Mitmed tavapäraseid andmeid ja meetodeid kasutavad uuringud ei ole suutnud lõhet selgitada. Äkki on erinevused palgaläbirääkimistes?
- Meie uuring käsitleb soolist lõhet palgaootustes, lisaks analüüsime detailsemalt tööturu mobiilsuse rolli
  - Ühendkuningriigis kasvab palgalõhe 10 aastaga ca 0-st 25-ni (Manning ja Swaffield, 2008)
  - USAs kümne esimese tööaasta palgakasvust kolmandik seotud mobiilsusega (Topel ja Ward, 1992)

Kirjandusülevaade – Eesti uuringud

- Selgitamata palgalõhe oli keskmiselt 24% aastatel 2000–2008 (baas mehed) (Anspal et al., 2010)
- Naiste hõive määr on Eestis kõrge, tööturul osalemise selektsiooni kontrollimine aga hoopis suurendab lõhet 20%lt 31%ni (baas mehed) (Christofides et al., 2013)
- Matemaatiline kirjaoskus selgitab vaid väikese osa selgitamata palgalõhest (Halapuu, 2015)
- Detailne ametikoht selgitab teatud osa lõhest, aga mitte enamust (Anspal, 2015)
- Palgalõhe on sarnase suurusega reservatsioonipalkades (Malk, 2014; Lunev ja Järvpõld, 2015)

Kirjandusülevaade – rahvusvaheline

- Peamised tegurid, mis aitavad palgalõhet selgitada, on haridus, naiste pikemad mitteaktiivsuse perioodid tööturul, vertikaalne ja horisontaalne segregatsioon tööturul, psühholoogilised erinevused, isiksuseomadused, soorollid (Altonji ja Blank, 1999), Bertrand, 2010)
- Läbirääkimiste rolli palgalõhe kujunemisel on käsitletud enamasti eksperimentide abil
  - Mehed on palgaläbirääkimistes edukamad (Dittrich et al., 2014)
  - Mehed ja naised ei erine läbirääkimiste oskustes vaid oma esimestes pakkumistes (Dittrich et al., 2014)
  - Nii mehed kui naised küsivad kõrgemat tasu mängides naiste vastu (Solnick, 2001)
  - Bowles (2012) toob välja stereotüüpide olulisuse, mehed on leivateenijad, naised koduhoidjad. Stereotüüpide roll läbirääkimistes nõrgeneb kui kommunikatsioonipotentsiaal osapoolte vahel väheneb, nt näost-näku vs kirjalik vorm.

CV Keskuse andmed

- Kasutame 16 228 tööotsija andmeid aastast 2009
  - Kokku ca 200 000 CVd, aga vähestel palgasoov CVs, testime selektsiooni -> peale ameti ja tegevusala kontrollimist, populatsioonid ei erine
  - Loome kaalud, et andmed oleks representatiivsed populatsioonile
- Täiendame analüüsi tööjõu-uuringu andmetega, tegelikud palgad ja reservatsioonipalgad vs palgaootused
- CV Keskuse andmete eelised
  - Tegelikud tööturu andmed läbirääkimistest on uurijatele harva kättesaadavad
  - Jälgime esimest pakkumist läbirääkimistes, mis on eksperimentide põhjal kõige olulisem (Dittrich et al., 2014)
  - Elektroonilises läbirääkimiste keskkonnas on stereotüüpide roll väiksem (Bowles, 2012)
  - Näeme tööotsijate pikka tööturu ajalugu, viis viimast töökohta

Metoodika (1)

- Kasutame Neumark (1988) ja Oaxaca ja Ransom (1994) dekomponeerimist
  - Hindame koefitsientide ja karakteristikute panust palgalõhesse
    - Baasgrupp on naised, st lõhe on defineeritud kui naiste palga ja meeste palga erinevus (log diferentsid)
    - Nn õige mudel või võrdlusbaasiks olevad koefitsiendid on hinnatud ühise meeste ja naiste valimi põhjal (pooled sample)
- $$\bar{Y}_A - \bar{Y}_B = (\bar{X}_A - \bar{X}_B)\beta^* + \bar{X}_A(\beta_A - \beta^*) + \bar{X}_B(\beta^* - \beta_B)$$
- β^* koefitsiendid ühisest mudelis, β_A naiste koefitsiendid, β_B meeste koefitsiendid; $\bar{Y}_A$ ja $\bar{Y}_B$ keskmine naiste ja meeste palk; $\bar{X}_A$ ja $\bar{X}_B$ keskmine selgitavate tunnuste väärtus naistel ja meestel
  - Esimene komponent paremal pool näitab erinevust selgitavate tunnuste tõttu ehk on nn selgitatud osa
  - Teine ja kolmas komponent näitavad erinevusi naiste ja meeste karakteristikute tõttu ning nende summat tõlgendatakse sageli kui diskrimineerimist tööturul

Metoodika (2)

- Hindame eraldi mudelid hõivatutele ja töötutele
- Selgitavad tunnused: vanus, perekonnastaatus, laste arv, haridus (kõrg, kutse, üldkesk, põhi), tegevusala (EMTAK 1-kohaline kood), ametikoht (ISCO 1-kohaline kood)
- Tööturu mobiilsuse roll: CV Keskusest teame töökohtade vaheliste perioodide arvu ja keskmist kestust (meestel 5 kuud, naistel 7,4 kuud), töökohtade arvu ja keskmist kestust, ametikohtade ja sektorite vahelist mobiilsust

Tulemused (1)

	Kogu lõhe (log dif)	Selgitatud	Selgitamata: naiste koefitsiendid	Selgitamata: meeste koefitsiendid	Vaatluste arv
CV Keskus : hõivatud	-0,286***	-0,087***	-0,092***	-0,106***	7761
(standardviga)	(0,028)	(0,022)	(0,010)	(0,011)	
CV Keskus: töötud	-0,250***	-0,061**	-0,099***	-0,090***	6702
(standardviga)	(0,036)	(0,031)	(0,011)	(0,010)	
Tööjõu-uuring: hõivatud	-0,313***	-0,089***	-0,104***	-0,120***	6070
(standardviga)	(0,018)	(0,011)	(0,007)	(0,007)	
Tööjõu-uuring: töötud	-0,241***	-0,104***	-0,086***	-0,051***	1292
(standardviga)	(0,023)	(0,019)	(0,010)	(0,006)	

- Esialgne lõhe on sarnane CV Keskuse ja tööjõu-uuringu andmetes: hõivatud vs töötud
- Selgitatud ja selgitamata osad väga sarnased palgasoovides ja tegelikes palkades hõivatutel, aga mitte töötutel
- CV Keskuse töötute palgasoovi selgitavad karakteristikud halvemini kui tööjõu-uuringu reservatsioonipalka, erinevus on statistiliselt oluline meeste koefitsientides
  - Töötute meeste reservatsioonipalk on samade karakteristikute juures suhteliselt sarnane naistele, aga tööandjatele signaliseerivad nad oluliselt kõrgemat palka

Tulemused (2)

	Kogu lõhe (log dif)	Selgitatud	Selgitamata: naiste koefitsiendid	Selgitamata: meeste koefitsiendid	Vaatluste arv
Esialgne mudel	-0,50	-0,055***	-0,092***	-0,102***	4494 naist ja 2751 meest
(standardviga)	(0,023)	(0,018)	(0,008)	(0,008)	
+ töökogemus	-0,250	-0,063***	-0,088***	-0,098***	
(standardviga)	(0,023)	(0,017)	(0,007)	(0,008)	
Eelmised + mittetöötamise pausid	-0,250	-0,075***	-0,083***	-0,092***	
(standardviga)	(0,023)	(0,018)	(0,008)	(0,009)	
Eelmised + ameti- ja sektorimobiilsus	-0,250	-0,076***	-0,083***	-0,091***	
(standardviga)	(0,023)	(0,022)	(0,009)	(0,008)	

- CV Keskuse andmetest saame täiendavalt teada, et töökogemus ja mitteaktiivsuse perioodid aitavad selgitada väikese täiendava osa palgalõhest
  - selgitatud osa tõuseb 22%lt 30%ni
- Ametialane või sektorite vaheline mobiilsus palgalõhet ei selgita

Kokkuvõte

- Palgalõhe on väga sarnane soovitud ja realiseerunud palkades
  - Saad mida küsid vs peegeldad tööturu olukorda küsides?
- Töötud mehed signaliseerivad samade karakteristikute juures tööandjatele oluliselt kõrgemat palka
  - Mehed töötuse staatuses riskialtimad?
- Ametialane või sektorite vaheline mobiilsus Eesti palgalõhet ei selgita
- Edasised uuringud: kogu palgaläbirääkimiste protsessi andmed, isiksuseomadused, ettevõttesisene analüüs

Täna! Küsimused,
kommentaarid...

Pille.Motsmees@ut.ee

Jaanika.Merikull@ut.ee